

7. 1. 2003

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Když se řekne narovnání

I v běžných hromadných sdělovacích prostředcích bývá stále častěji zmiňován trestně-právní institut tzv. narovnání. Např. v televizním zpravodajství jedné privátní stanice jsme mohli opakovaně setkat s informací: "Pachatel trestného činu zaplatil oběti svého činu škodu a tím byla celá trestní věc uzavřena." Je to opravdu tak jednoduché? Podívejme se proto na celou problematiku podrobněji.

I v běžných hromadných sdělovacích prostředcích bývá stále častěji zmiňován trestně-právní institut tzv. narovnání. Např. v televizním zpravodajství jedné privátní stanice jsme mohli opakovaně setkat s informací: "Pachatel trestného činu zaplatil oběti svého činu škodu a tím byla celá trestní věc uzavřena." Je to opravdu tak jednoduché? Podívejme se proto na celou problematiku podrobněji. Zejména, kdy je možné institut narovnání možné použít a za jakých zákonných podmínek.

Musíme připomenout, že narovnání není zcela novým institutem, kterak se někdy veřejnost mylně domnívá. Zmíněný institut je komponentem trestního řízení již od 1. září roku 1995. Narovnání je příkladem tzv. odklonu od standardního trestního řízení. Obecně lze říci, že se uplatňuje v trestních causech, jež mají spíše blíže ke sporu mezi obviněným a poškozeným - tj. trestným činem byl intenzivněji dotčen soukromý zájem než zájem veřejný, a státní moc tedy nemá na potrestání pachatele standardními prostředky silnější motivace. Máme za to, že z hlediska prevence je narovnání v drtivé většině případů značně účinnější než nepodmíněný trest odnětí svobody. Kdy tedy může soud rozhodnout o schválení narovnání a zastavit trestní stíhání?

Musí se jednat o trestný čin, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s maximální horní hranicí 5-ti let. Nezbytnou náležitostí je samozřejmě z logiky věci souhlas obviněného a poškozeného. Dále je pak nutné ex lege splnit následující postup:

Obviněný prohlásí, že spáchal skutek pro který je stíhán. A nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho prohlášení splňuje tři neopomenutelné atributy: Bylo učiněno 1) svobodně 2) vážně 3) určitě. Při nesplnění byť jediné z této trojice podmínek nemá prohlášení zamýšlenou právní relevanci.

Dále obviněný uhradí poškozenému škodu způsobenou předmětným trestným činem nebo učiní potřebné úkony k její úhradě. Případně jinak odčiní újmu vzniklou trestným činem. A poté složí na účet soudu peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům. Co se týká výše této částky, tak platný trestní řád stanoví, že zmíněný obnos nesmí být zjevně nepřiměřený závažnosti trestného činu spáchaného obviněným. Musíme také dodat, že soud schválí takové narovnání při splnění výše popsaných podmínek pouze za předpokladu, že považuje způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu. A rovněž k míře, jakou byl trestným činem dotčen veřejný zájem. Soud také přihledne k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

Také státní zastupitelství, zde vstupuje do hry. V přípravném řízení může rozhodnout o schválení narovnání státní zástupce a zastavit trestní řízení. To co bylo napsáno o nezbytných podmínkách nutných ke schválení narovnání soudem, zde platí totožně. Jedinou změnou je, že peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, obviněný neskládá na účet soudu, ale na účet státního zastupitelství.

Nyní se vraťme k prvnímu odstavci našeho textu. Pokud se v médiích objevuje věta, výše zmíněného typu tj: Pachatel zaplatil oběti svého trestného činu škodu, a tím byla celá věc uzavřena. Pak se jedná ze strany novinářů o silné zjednodušení, které může působit dosti zmatečně na značnou část veřejnosti. Uhrazení škody poškozenému je pouze jedním z fragmentů přípustnosti uplatnění institutu narovnání.

Je možné podat proti rozhodnutí o schválení narovnání opravný prostředek? Trestní řád dává obviněnému, poškozenému a v řízení před soudem i státnímu zástupci možnost podat stížnost proti rozhodnutí o schválení narovnání. Pozor, tato stížnost má odkladný účinek.

Poté, co jsme se zabývali otázkou přípustnosti narovnání, podívejme se na vlastní průběh uplatnění tohoto trestně-právního institutu.

Ještě před rozhodnutím o schválení narovnání soud (či v přípravném řízení státní zástupce) vyslechne obviněného a poškozeného. Výslech se týká především způsobu a relevantních okolností uzavření dohody o narovnání. Soud se při zmíněném výslechu snaží zejména zjistit, zda předmětná dohoda o narovnání byla učiněna dobrovolně a zda souhlasí se schválením narovnání. Soud vyslechne obviněného, zda rozumí obsahu obvinění, a jestli si je vědom důsledků schválení narovnání. Nezbytnou zákonnou součástí výslechu obviněného musí být i prohlášení, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Poučení - ať už jste v pozici obviněného či poškozeného máte legální nárok na to, aby Vás soudce (či státní zástupce v rámci přípravného řízení) náležitě poučil o Vašich právech a o podstatě institutu narovnání.

Může se stát, a praxi k tomu také hojně dochází, že v roli poškozeného je právnická osoba (slovníkem právní teorie: osoba morální). Zákonodárce na tuto okolnost správně pamatoval a včlenil do trestního řádu velice rozumné ustanovení, místo výslechu statutárního zástupce nebo jiné osoby oprávněné jednat jejím jménem stačí opatřit její písemné prohlášení k okolnostem rozhodným pro realizaci narovnání. Vzhledem k obvyklé zaneprázdněnosti osob vykonávajících funkce statutárních zástupců právnických osob, nutno vnímat toto ustanovení jako velice kladně působící na efektivnost trestního řízení v tomto sektoru.

Vlastní rozhodnutí o schválení narovnání a zastavení trestního stíhání musí ex lege splňovat určité náležitosti. Zmíněný právní dokument musí v sobě zahrnovat popis skutku, kterého se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání obsahující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, případně způsob jiného odčinění újmy vzniklé trestným činem. Dále peněžní částku určenou k obecně prospěšným účelům s přesným uvedením jejího příjemce, včetně částky odevzdané státu na pomoc obětem trestné činnosti. Další obsahovou náležitostí narovnání je výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, ve kterém je spatřován trestný čin, jehož se narovnání týká.

Klienti se svých advokátů často dotazují, co se stane poté, když se pachatel přizná ke spáchání skutku a soud posléze narovnání neschválí? Je to důkaz? Ne, v případě že soud (nebo státní zástupce v přípravném řízení) neschválí narovnání poté, co obviněný učinil prohlášení o spáchání předmětného skutku, tak nelze k tomuto prohlášení v dalším řízení přihlížet jako k důkazu.

Mgr. Petr Kolman

autor je právník, vyučující na Právnické fakultě MU BRNO

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)

- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)
- [Přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů](#)
- [Trestněprávní odpovědnost členů zastupitelstva při nakládání s nepotřebným majetkem](#)